

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— "
Pe 3 luni . . . 7.— "
Pe o lună . . . 2.40 "
Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40.— franc
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACȚIA

și
ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a
INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.
Mulțumite publice și Lee
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrise nu se in-
magolază.

ROMÂNUL

Scriitorii și glasul lor.

— Un articol al lui Gerhart Hauptmann. —

Arad, 8 Sept.

Adeseori s'a spus că talentele superioare ale unui neam își au cărările lor; nu le atinge, nu le rănesc împrejurările; stau oarecum deasupra vremilor și oamenilor. Războiul de azi ne dovedește însă iarăș contrariul, cum l'a dovedit istoria și până acuma. Evenimentele Franței, Belgiei și Germaniei au chemat la arme până și pe cei mai retrași scriitori și oameni de știință, cari toți își fac acum datoria precum cer interesele neamului lor.

Amintisem mai zilele trecute că marele scriitor belgo-francez Maurice Maeterlinck laureatul premiului „Nobel” s'a înrolat de bună voie în armata belgiană. Poetul-filosof, care întreagă viața sa și-a bătut capul cu problemele fericirii omenestii a pus mâna pe pușcă, — să-și apere țara. În mintea care îmbrățișa totdeauna omenimea întreagă în cugetarea sa, s'a trezit deodată sentimentul dragostii de neam. Și Maeterlinck văzând în Nemți nimicitorii înfloririi de azi a patriei sale, și-a ridicat totodată și în presă glasul și a invinovățit de „barbarie” și de „fapte criminale”.

Oricât trec azi de neobservate aceste învinuiri, peste vre-o câțiva ani ele vor fi cetite și comentate, căci sunt vorbele unui om genial, și generații întregi le vor ceti între operele lui și vor înțelege sentimentul de ură și indignare ce-a stârnit în Belgia purtarea Germaniei.

Lui Maeterlinck îi răspunde acum cel mai mare scriitor al Germaniei de azi, de aseme-

nea laureat al premiului Nobel, Gerhart Hauptmann. Și-i răspunde fără patimă, dar pătruns de același sentiment înalt al dragostii și al înțelegerii neamului său.

„— Noi Germanii, zice Hauptmann, suntem un popor pașnic. Ber . . . cu superficialitate parisiană zice, că suntem barbari. Maeterlinck, marele poet și pătimașul prieten al Franței ridică împotriva noastră aceleași acuze și încă altele și mai grave, tocmai el, care nu tocmai de mult spunea că poporul german e „conștiința Europei”.

„Lumea însă știe că noi suntem un popor de cultură veche.

„O spun verde și cu sinceritate: noi n'am urât niciodată poporul francez; cultura noastră a stat în legătură strânsă cu plastica, pictura, sculptura, literatura franceză. Numele lui Rodin sărbătorit în lumea întreagă din Germania s'a răspândit la popoarele civilizate ale lumii; pe Anatole France il cinștim și noi. Operile lui Maupassant, Flaubert, Balzac la noi sunt tot așa de cetite ca ale celor mai distinși scriitori germani. Admiratorii cei mai entuziaști, cetitorii cei mai înțelegători ai lui Mistral sunt cei din orașele germane. Pe noi, artiștii germani, totdeauna ne durea sufletul, că ceste două popoare mari nu se știu înțelege în politică.

„E veșnic păcat și veșnică pierdere pentru omenime că nu s'a întâmplat așa: cele două popoare, cari sunt mai chemate să propovăduiască în lume cultura europeană și cari o răspândeau cu cea mai mare însuflețire, acum stau față în față pe câmpul de război. Ursita n'a vrut să fie altfel.

„In 1870 armele germane au făurit unitatea germană și imperiul german. Rezultatele

acestea au asigurat poporului nostru pe patruzeci de ani binecuvântările păcii. Epoca trecută a fost epoca întăririi, a sporului, a înfloririi, a muncii pașnice. Din populația care creștea necontenit, au ieșit la lumină un mare număr de personalități distinse. Energia individuală și energia unității, a masselor unite au dezvoltat cu o iuteală fără seamăn industria comerțului și comunicația germană.

„Nu cred să fi avut vreodată călătorii englezi, francezi, americani, italieni sentimentul, că în familiile, în orașele germane, în hotelele, vapoarele, concertele, teatrele germane, în Bayreuth, în bibliotecile germane se află între barbari. Noi am cercetat foarte mult țările străine, dar și ușa noastră a stat totdeauna deschisă în fața străinilor.

„Țara noastră se mărginește la est și vest cu țări amenințator de puternice. Imprejurarea aceasta ne-a silit să luăm și noi măsurile necesare pentru siguranța noastră. Ne-am construit flota și ne-am format armata.

„Că ceste două capodopere ale minții și muncii germane n'au fost de prisos, o știm astăzi mai bine decât oricând. Impăratul Wilhelm II., conducătorul țării a lucrat cu trup și suflet la opera mare a păcii, căci îi cunoaște binefacerile.

„Menirea armatei germane a fost numai, să ocrotească demnitatea imperiului nostru, roadele muncii noastre, cultura și existența noastră. După neclintita mea convingere visul cel mai frumos al împăratului, dorința lui cea mai fierbinte a fost, să-și trăiască viața în pace și să-și împărtășească și pe mai departe cu poporul binecuvântările ocărmuirii sale pașnice. Că nu s'a întâmplat așa, nu-i vina împăratului, și nu-i nici vina noastră.

Legătura dintre membrii corpului didactic primar și secundar.

De Gavril Precup, profesor la liceul din Blaj.

(Sfârșit.)

În astfel de împrejurări, să nu ne mirăm, dacă cetim și auzim că învățătorii noștri mai ales cei dela periferii, își însușesc o mentalitate străină și se pretează la fapte, cari nu cadrează cu poziția lor de învățători români. Chestiunile școlare și educative la noi sunt privite aproape cu indiferență. Spiciuind în trecutul învățământului nostru găsim ce e drept unele urme mai sporadice de legătură sufletească între aceste două tagme, cari au să se completeze reciproc. De o conlucrare sistematică în aceasta direcție nici pomană. Iată ce am găsit în aceasta privință. În arhiva metropolitană din Blaj la 1796, 2 Noiembrie se face pomenirea unei conferințe școlastice (sessio scholastica), care s'a ținut sub prezidiul episcopului Bob în calitate de director școlar și la care au asistat directorii facultății teologice, a liceului, a școlii normale, precum și profesorii acelor școli în număr de 8. Aici s'au discutat în comun chestii de educație, cum să însoțească pe școlar la biserică și să-i supravegheze, cum să se împartă studiile între profesori; chestii de metod: *Bonum porro in quantum possibile fuerit, ut professores diligen-*

tes non mutantur omni anno, sed potius cum discipulo ascendunt. Iată aderenții sistemului de rotație în educație. O altă chestie a fost, ca fiecare clasă să-și aibă profesorul său. Altă dovadă de legătură sufletească între corpul didactic primar și secundar găsim în istoria școalelor centrale române gr.-or. din Brașov, unde la p. 398 se scrie: „De multe ori profesorii și învățătorii brașoveni se întruniau unii cu alții și discutau împreună diferite chestiuni didactice. Ba din anul 1873/4 să țină și câteva conferințe comune între profesori și învățători (așa numitele conferințe mixte) în cari se discuta cu deosebire terminii gramaticali și științifici, precum și ortografia, care avea să se întrebuinteze în ambele categorii de școli.

Pildele, ce v'am indicat, cred, că a potiori trebuie să ne îndemne la înfăptuirea acestei probleme.

Dacă admitem, că temelia întregii instrucțiuni o formează învățământul primar; noi profesorii secundari, cari desăvârșim în generațiile, ce ni se transmit, instrucția generală, — avem îndatorirea să facilităm în tot chipul învățătorilor școlii primare opera lor de educație. Puțini câți suntem, lipsiți de adevărate legături sufletești — nici când nu vom putea reuși a realiza lucruri mari; nici când munca noastră nu va avea trăinicie, ca și atunci, când ea va isvorî din conlucrarea armonică a tuturor factorilor educativi.

Dlor membri! *Învățătorii și profesorii la toate neamurile au fost purtătorii luminei. Slujba lor s'a socotit, ca o sarcină nobilă; ținta lor este ideală.*

Noi ca corp didactic român avem în aceasta privință îndatoriri dupe, prin faptul, că în răspunderea noastră stă binele și fericirea unui neam, avizat la puterile proprii, prin noi înșine. Ne vom afirma de adevărați factori culturali în viața neamului nostru numai ținând seamă de spiritul timpului, de pildele neamurilor înaintate. Spiritul, care stăpânește o parte din lumea civilizată tinde spre democrație. Acest curent trebuie să se înstăpânească în toate păturile vieții noastre sociale. Acest spirit dă putere neamurilor mari și sărace. Acest spirit trebuie să ne îndemne la legături sufletești cât mai strânse. Să nu ne credem prea învățați, și aceasta închipuire să ne facă vaniți și superbi, să vedem în membrii corpului nostru didactic primar pe frații noștri mai mici. Nu e bine să-i nrivim prea dela distanță, căci superioritatea noastră culturală ne dă dreptul — după vorba învățatului Iorga, de a trăi numai pentru a fi utili: *la cât mai mulți, cât mai mult.* Neamțul, Konrad Fischer cu tot dreptul spune: *Der Lehrerstand war, wie man ihn eben wollte und brauchte.* Dela noi elita dascălmei depinde, ca corpul didactic primar să fie mai bun, și e o necesitate ca să fie tot mai bun.

Germanul Zeller este cel dintâi, care în Wfir-

„Războiul, pe care am fost siliți să-l pornim, e război de apărare. Jur împrejurul nostru numai dușmani vedem; asupra hotarelor noastre au năvălit și din apus și din răsărit și din miez-noapte. Alianța noastră cu Austria e chestie de existență și pentru noi și pentru monarhie. Am fost siliți cu forța să punem mâna pe arme, asta o știe orice om, care cugeț ne preocupat și care cunoaște schimbul de telegrame ce l'a avut împăratul pe de-o parte cu Rușii, pe de altă parte cu regele Angliei. N'am vrut, să scoatem sabia din teacă, dar acum o-am scos, și n'o mai punem, n'o mai putem pune în teacă, până ce nu ne avem dreptatea noastră sfântă înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor.

Cine a fost acela, care cu muncă de ani întregi a organizat războiul acesta împotriva noastră? Cine a atârnat împotriva pe Mongolii galbeni ai Japoniei?

„Cu durere și amărăciune scriu numele Angliei.

„Și eu sunt unul dintre acei barbari cari la universitatea din Oxford honoris causa au dobândit titlul de doctor. Am o mulțime de prieteni în Anglia cari cu un picior stau pe tărâmul culturii germane. Fostul ministru de război, Haldane, și mulți alți savanți și artiști englezi în fiecare an fac pelerinaj la Weimar, unde odinioară lucra spre binele omenirii Goethe, Schiller, Herder, Wieland și alți barbari de felul lor. Operile lui Shakespeare ale acestui geniu englez fără seamăn, au devenit cea mai scumpă comoară sufletească a poporului german. Mama domnitorului nostru e engleză, cumnata regelui Angliei e germană.

„Și poporul acesta, care stă așa aproape de noi, ne-a declarat acum război. Pentru ce? Știe Dumnezeu. Atât e sigur că dirigentii și impresarii concertului sângeros din Europa e un hărbat de stat englez. Că finalul simfoniei tot pe acest dirigent îl va afla la pulpit, sau pe altul, asta încă nu se poate ști.

„Când scriu șirele acestea, întâia ciocnire mare s'a și hotărât. Armata germană a bătut opt corpuri de armată franceză între Metz și între Vozezi, și acum le urmărește pe teritorii franceze. Toți Germanii sunt pătrunși de un

singur sentiment în fața acestei biruințe: altfel nici nu se putea!

„Au făurit cerc de fier în jurul pieptului nostru: sau ni se oprește în noi răsăritul, sau pleznește cercul. Dar Germania respiră, mai puternic și mai cu sănătate decât oricând. A trebuit deci să plezniască cercul.

„De va vrea Dumnezeu ca Germania să iasă renăscută din această încercare grozavă, ne așteaptă o mare datorință: trebuie să ne arătăm vrednici de mila și ajutorul Celui de sus. Biruința deplină a armelor Germane ar asigura independența Europei.

„Vom face popoarele continentului să înțeleagă, că războiul acesta universal a fost ultima luptă a omenirii. Vom silii toate popoarele la muncă intensivă culturală, prin ceace în curând vor deveni imposibile frecările între neamuri. În direcția aceasta am făcut mult și înaintea războiului. Am pus popoarele la întrecere culturală, pașnică; peste doi ani am fi aranjat olimpiada. La expozițiile internaționale de pictură, ținute în țara noastră am dat prilej artei tuturor popoarelor să iasă la lumină. Așezămintele sociale ale Germaniei barbare au servit de model lumii întregi.

„În urma biruinții, cea mai sfântă datorință morală a noastră va fi, să urmărim cărarea apucată și să răspândim asupra lumii întregi binecuvântările grandioaselor noastre instituții. Biruința noastră are să asigure minimumul de existență al ramului germanic.

„Aud că dușmanii noștri născocesc povești mincinoase și josnice în paguba și împotriva cinstii noastre.

„Acești povestași ar trebui să se gândească puțin, că ceasul armelor nu-i potrivit pentru fabricarea de povești. Sângele german curge la trei frontiere, doi copii ai mei de asemenea-s pe câmpul de război. Dar toți voi-nicii aceștia știu, de ce se luptă.

„Între soldații noștri nu sunt analfabeți. Alături de cartușe fiecare poartă în raniță pe Zarathustra sau Faust. Iar cari nu cetesc pe Goethe și Schopenhauer, știu și aceia, că se bat pentru odihna vetrelor lor. În țara noastră nu i s'a întâmplat nimic, nici unui Francez, sau Rus, sau Englez, noi nu ne-am purtat,

cum au făcut concetățenii lui Maeterlinck, n'am ucis ca niște fiare turbate pe bărbații și femeile cari trăiau între noi. Il pot asigura pe d. Maeterlinck, că la făptuirea astorfel de josnicii nu s'a gândit nici un German nici odată.

„Dacă d. Maeterlinck numai așa ne recunoaște de stat cultural, dacă zdrobim capetele femeilor și copiilor, cari se bucură de ospitalitatea noastră, atunci mai bine rămânem barbari în vecii vecilor. Precum am spus feciorii ni-s la frontiere; socialiști și burgezi, plugari și profesori, prinți și zileri, cu toții se luptă umăr la umăr pentru libertatea, familia, arta, știința germană, pentru toate bunurile interne și externe ale poporului german și pentru progresul și binele omenirii întregi.”

Astfel glăsuiește Gerhart Hauptmann în articolul său „Impotriva minciunii”. Că în războiul lui cu Maeterlinck adevărul va fi undeva la mijloc între dânsii, asta nu ne interesează așa mult pe noi, cari suntem obișnuți, să nu ni se recunoască adevărul, nici când îl spunem în cea mai conciliantă formă. Ne pătrunde însă înaltul sentiment, care a mobilizat în interesul poporului lor și pe cei doi fruntași ai literaturii universale.

Și ne gândim, că dacă vremile de primejdie au trezit îndărătnicia apărării de rasă și în talentele literare ale acestor neamuri, cu mult mai puternic, un element sufletesc statornic trebuie să fie acest sentiment la aleșii acestor neamuri, cari sunt în veșnic război pentru existența lor, și la cari fiecare acțiune, fiecare mișcare trebuie să pornească din punctul de vedere al apărării etnice.

Proclamația guvernului francez.

Francezii!

De mai multe săptămâni trupele noastre viteze stau față în față cu dușmanul îndărjii. Bravura ostașilor noștri ne-a adus însemnate biruințe, în mai multe puncte. Dar înaintarea armatelor germane la granița de nord ne silește să ne tragem înapoi. Această situație silește pe președintele republicii și pe guvern să ia o hotărâre dureroasă. Factorii puterii publice sunt datori să pără-

tenberg în veacul 18 aduna învățătorii prin șuri, unde le da instrucții pedagogice și îi însuflețea pentru Pestalozzi și pentru o mai bună educație a poporului. Să ne apropiem și noi tot mai mult de aceasta tagmă, să-i luminăm și să-i ridicăm sufletește, ca din pilda noastră să se îndemne toți factorii vieții noastre publice a se încălzi tot mai mult pentru școala românească și pentru învățătorul ei imitând pe Baronul Rockow, care a stărui mult pentru cultura învățătorului. Principiul lui era: *alles erst durch eine tüchtigen Lehrer*. De câte ori avea oaspeți, învățătorii moșilor sale totdeauna erau invitați la masă

Din contactul viu a acestor două corpuri didactice va urma o puternică legătură sufletească; care legătură își va afla expresiunea în cultura neamului.

„Numai prin cultură, printr'o cultură proprie, cu notă națională și valoare morală, cu îndreptare practică și cu răspândire largă se poate asigura viața neamului nostru și i se poate face un loc recunoscut de toată lumea în civilizația contemporană”, zice Iorga al nostru.

Legătura aceasta sufletească va da curaj celor sfoși; Va deștepta energiile în cei timizi și pe toți îi va anima spre ideal.

„Învățătorii sunt redeșteptătorii popoarelor. Iată ce ne spune abatele H. Mocgnillon: „Cu oamenii se întâmplă același lucru ca și cu animalele. Un popor prețuiește ceace educația l-a făcut. După cum se capătă prin o creștere îngrijită — rase de cai, de oi, sau de boi, cari in-

trece cu mult în frumuseța formelor și în serviciile, ce aduc omului, pe celelalte animale din speciile lor, tot astfel educația e în stare să ridice un popor din decădere și să-i dea virtuți, cari să prefacă firea și inclinările sale.

O pildă frumoasă despre aceasta putere minunată este poporul suedez. Acei, cari se îndoesc, să meargă ca să vadă cum profesorii și învățătorii suedezi au condus timp de 40 de ani instrucția și educația copiilor, și vor înțelege atunci pentru ce într'o țară, unde atâtea împrejurări căutau să țină pe loc un neam fără energie morală, fără vânosie trupestă, prăpădit de oțică și de beție, adormit în zăpezile câmpiilor, se găsesc astăzi tineri îndrăzneți, cu forme atletice, pregătiți pentru toate luptele vieții”.

Viitorul neamului este în mâinile noastre, să-l prefacem precum l-au prefăcut dascălii Suedezi pe al lor.

După premisele sumare, ce mi-am luat voie a vi le desfășura, pentru înfăptuirea legăturii între corpul didactic primar și secundar propun următoarele modalități:

1. În cadrele secției școlare să fie primiți reprezentanții învățătorilor români din toate părțile țării noastre.

2. Profesorii secundari să ia parte activă la toate adunările generale și cercuiale ale reuniunilor învățătoresci; ori la conferințele acestora, ca delegați ai asociațiunii; îndeosebi să recomandă să nu se piardă din vedere, reuniunile învățătorilor români dela periferii.

3. Să coopereze cu învățătorii la redactarea de manuale pentru școlile primare.

4. Să lucreze împreună la unificarea terminologiei în școala primară.

5. Să redacteze împreună broșuri, pentru tinerime și să găsească modalitatea răspândirii acestora.

6. Să aranjeze în deosebite centre ale diecelor noastre cursuri (de vară) pentru îmbunătățirea cunoștințelor și îmbunătățirea metodelor.

7. Să se facă excursii în comun, prin regiuni și localități, cari prezintă un interes istoric ori cultural românesc.

8. Profesorii cât și învățătorii să asiste împreună la examenele de sfârșit de an și la serbările școlare.

9. Consistoriile noastre să fie rugate, să delege câte un profesor, care să cerceteze școlile populare.

Nedumeriri...

Nu știu ce e, de nu mai am hodină,
Nici gândurile-mi nu le mai știu strânger;
Sunt vesel, ca o ciocărlie 'n soare,
Și totuși așa des îmi vine-a plânge.

Mi-e dor de țări necunoscute încă,
De-amurguri vagi, de plâns de vioară —
Mi-e teamă, că-s bolnav de astă dată,
Mi-e teamă, că m'a prins iubirea iară...

I. Costa.

sească Paris
in serviciile
al armatei
patriotică,
războiul tre
nuam războ
nare și fără
stabilirea o

Un singur
sulerit care
fost numai a
la arme a t
trupe și de

A se im
armatelor
Impotriva
ajută să in
vire și lup
până ce vo
german. Me
iască aceas
deni apuca
Dar ca ace
sprijinită c
streze liber
litare deci,
punct, de u
restul țării.
stea la ind
șă putem fi
dușmanului.

Înainte d
orasul și ve
Guvernul es
liniște, sân
admirație. N
de inteleg

Franc
Să ne pu
cercare! In
fi învingăto
rezistență
nu vrea să
ingrozește
are să invi
(Proclama
de toți mer

Ger
— Dup
Pe po
următoare
soldat glu

„Ac
Este s
dar el car
dispoziții
azi, când
lor săi ad
de războ
însă nu-ș
rite pe te

După c
siei, Angl
iată că ș
care de s
de război

Ultima
primit cu
vocat în
poate în
Germania
și să eva

*) Tot
fletească
incomparab
bilizați pe
plăcere la

C
aprob
Arad,

sească Parisul pe un timp oarecare, pentru a putea sta în serviciile națiunii. Viteazul și insulețitul șef-major al armatei franceze va apăra însă capitala și populația patriotică, în contra năvălirii dușmane. În același timp războiul trebuie să-l purtăm pe aiuri, în feară. Continuăm războiul sfânt, fără pace, fără odihnă, fără amănare și fără slăbire, pentru cinstea națiunii și pentru restabilirea ordinii de drept.

Un singur corp de armată nu ni s'a restirat. De-o fi suferit careva înfrângere mai însemnată lipsurile au fost numai decât întregite din rezerve, iar prin chemarea la arme a tuturor vârstelor am deschis noi izvoare de trupe și de energii.

A se împotrivi și a lupta! Aceasta să fie lozincă armatelor engleze, ruse, belgiene și franceze, aliate. Împotrivire și luptă, în vreme ce pe mare Englezii ne ajută să înclădem de lume pe dușmanii noștri. Împotrivire și luptă, până ce Rușii înaintează necontenit și până ce vor înfige arma ucigașă în inima imperiului german. Menirea guvernului republicii este să diriguie această rezistență dărză. Francezii de pretutindeni apucă armele, pentru a-și apăra independența. Dar ca această grozavă luptă să poată fi condusă și sprijinită cu puteri depline, guvernul trebuie să-și păstreze libertatea de acțiune. La dorința autorităților militare deci, guvernul are să-și mute reședința la un alt punct, de unde poate să stea în legătură permanentă cu restul țării. Facem apel la membrii parlamentului să stea la îndemână, ca, astfel, împreună cu toți factorii să putem forma alianța unității naționale, în preajma dușmanului.

Înainte de a părăsi Parisul, guvernul va îngriji ca orașul și veriga de fortărețe să fie întărite din răzspuțeri. Guvernul este încredințat, că e de prisos să îndemne la liniște, sânge rece chibzuată, pe cetățenii vrednici de admirație. Nu trece zi, fără ca cetățenii să nu dea semne de înțelegere adâncă a datorințelor sale.

Francezii!

Să ne purtăm cu vrednicie în aceste zile de grea încercare! În cele din urmă noi vom ieși învingători. Vom fi învingători, fiindcă avem o voință neobosită, suntem rezistenți și nu ne dăm odată cu capul. O națiune, ce nu vrea să piară, și care pentru ca să trăiască, nu se îngrozește nici de suferințe nici de jertfe, cu siguranță are să învingă!

(Proclamația e semnată de președintele republicii și de toți membrii guvernului.)

Germania și războiul.

— După a șaptea declarație de războiu. —

Pe poarta unei căzărni din Berlin se vede următoarea inscripție, scrisă cu creta de vre-un soldat glumet:

„Aci se primesc declarațiile de război”.

Este acesta de sigur un fapt neînsemnat, dar el caracterizează mai bine ca ori ce tiradă, dispozițiunea poporului german*) în situația de azi, când imperiul german ține piept numeroșilor săi adversari de jur-împrejur. Declarațiile de războiu curg din toate părțile, Germanul însă nu-și pierde cumpătul, ba mai face și spirite pe tema aceasta.

După declarațiile de războiu ale Franței, Rusiei, Angliei, Belgiei, Serbiei și Muntenegrului (!) iată că și Japonia a trimis Germaniei o notă care de sigur va fi urmată și ea de o declarație de războiu.

Ultimatul Japoniei, deși neașteptat, a fost primit cu liniște. Pretențiunile Japoniei au provocat însă un sentiment de revoltă, căci nu se poate înțelege cu ce drept pretinde Japonia ca Germania să părăsească necondiționat Kiaociau și să evacueze apele japoneze și chineze. Ce-

*) Tot atât de caracteristice erau pentru starea sufletească a soldatului român acum un an, în momentul incomparabilului avânt al Țării, inscripțiile puse de mobilizați pe vagoanele ce îi duceau la graniță: „Tren de plăcere la Sofia”. — C. Nedelcu.

rând părăsirea portului Kiaociau, Japonia își asumă rolul de tutoare a Chinei, cu care Germania continuă să întrețină relațiuni amicale, astfel că guvernul chinez nici nu se gândea să formuleze asemenea pretențiuni. (În cazul cel mai rău, Germania va ceda portul Chinei, Japonia să-l ceară apoi de acolo).

Nu încapă îndoială că Japonia se bazează pe Anglia, dar Germania însă poate să aștepte în liniște desfășurarea evenimentelor, fiind sigură că Anglia își va lua pedeapsa din altă parte.

Intervenția Japoniei înseamnă în același timp și o provocare la adresa Statelor-Unite ale Americii de Nord, cari prin situația lor geografică, sunt foarte mult interesate în Asia Orientală. Toate măsurile Japoniei ating și interesele Americii, careia nu-i poate conveni supremația japoneză în Oceanul Pacific. Astfel se poate întâmpla ca să asistăm și la un conflict între America de Nord de o parte și Anglia cu Japonia de altă parte.

Interesele Germaniei în Asia orientală sunt de mare importanță. Punctul lor de srijin e localitatea și portul Kiaociau, ocupat de Germanii în 1897. Kiaociau nu e fortăreață de primul rang, dar portul e foarte bine întărit, servind ca adăpost escadrei germane din acele ape. Cu toată puterea covârșitoare a Japoniei, nu se știe dacă Japoniezii vor reuși așa ușor să cucerească acest punct.

De altmăd se știe în toate cercurile oficiale că Kiaociau e un punct expus și e probabil că în planul de război al Angliei, a cărei flotă se fereste de a se arăta în Marea Nordică, să fie prevăzută ca mai puțin riscată, atacarea coloniilor germane lipsite de apărare. (Ei au și început în Togo-Kamerun, și indigenii africani asistă mirati la spectacolul straniu al sfârșirii „albilor” între olaltă, ce ei nu mai pomeniseră).

Dar, precum am spus, Germanii așteaptă în liniște desfășurarea evenimentelor. Ei sunt însă indignați de ingratițudinea Japoniei, a cărei întemeiere și înflorire se atribuie în mare parte concursului Germaniei.

Deși în politică și în viața contemporană nu se cunoaște grațitudinea, totuși purtarea Japoniei față de Germania nu se poate califică altfel decât ca o ingratițudine fără păreche.

Ceea ce se poate spune este că nici declarația de război a Japoniei nu va putea sdruncina încrederea Germanilor în victoria lor finală, chiar și atunci, dacă Japonia și-ar trimite escadra sa în Mediterană sau în Marea Nordică, sau dacă armatele japoneze ar înainta prin Rusia spre granița de răsărit a Germaniei. În ori ce caz, lupta decisivă nu se va da în Asia Orientală ci în Europa.

Germanii sunt siguri că războiul din 1914 va avea același rezultat glorios ca și războiul dela 1870. Pare că se și repetă aceleași faze: lupte dela Wöth (6 August 1870) îi corespunde acum cea dela Mülhausen, bătăliile de lângă Metz (14—18 August 1870) se repetă aproape în același timp, cu același triumf.

În ceea ce privește armata franceză, se confirmă telegramele publicate de ziare, spunând că soldații francezi sunt rău echipați. În schimb armata germană nu lasă nimic de dorit nici din acest punct de vedere. Milioane de soldați germani au plecat pe câmpul de luptă îmbrăcați în uniforme noi, dela cap până la picioare. Coloarea sură a nouilor uniforme germane e foarte proprie pentru campanie. Prizonierii francezi spun că soldații germani răsăreau ca din pământ, erau tot timpul invizibili chiar și la distanță mică.

Starea sanitară a armatei germane e excelentă. Dispoziția sufletească a trupelor e foarte avântată.

(După „Minerva”).

Albania.

Se anunță din Durazzo:

Insurgenții au pătruns în Durazzo, conform unei învoeli făcute cu reprezentanța orașului. Pe la amezai s'a văzut mai multe mii de oameni înarmați în frunte cu un steag turcesc înaintând spre oraș, cari, după ce au ajuns în oraș, s'au îndreptat direct spre conac unde, între ovații, au aninat un steag turcesc la una din ferestri.

După aceea mufti din Tirana vesti mulțimei, că reședința va fi închisă și va rămânea așa, până când va sosi noul principe. Noul guvern provizor a sigilat toate actele din ministere, precum și dela oficiile de administrație. Partea cea mai mare din insurgenți s'a împrăștiat prin comunele Sijak, Cavaj și alte sate din jur. În oraș e liniște. Mai multe familii de ale voluntarilor austriece și români au părăsit Durazzo.

Războiul.

DIVIZIA TIMOC A TRECURT ÎN SLAVONIA. AI NOȘTRI AU PRINS PATRU MII DE SĂRBI.

Budapesta. — Oficial. — Dela comanda carterului presei a sosit următorul comunicat: Comandamentul armatei a dat în 7 Septembrie următorul ordin de zi: Cu bucurie aduc la cunoștință, că o armată sârbă compusă din vre-o patru mii de combatanți, care spre răsărit dela Mitrovitz încercase o invazie pe teritoriul nostru, a fost făcută prizonieră. Cu acest prilej bravele noastre trupe de pe câmpul de războiu dela mlazăzi au luat și munițiune dela Sârbi. Aceasta imediat să se comunice tuturor trupelor noastre. Arh. Friderich, comandant suprem. (Secția biroului de presă min.)

Budapesta. — Oficial. — Din Zagreb se comunică cu datul de 7 Septembrie: Biroul de presă al guvernului croat publică următorul comunicat cu datul de 6 Sept.: Trupele austro-ungare parte au împrăștiat imediat divizia sârbă de Timoc, care pe lângă Mitrovitz a trecut peste râul Sava, iar o parte a fost făcută prizonieră. Ai noștri au capturat cinci mii de prizonieri și multă muniție. Frank, gen. de inf. (Bir. de presă min.)

Budapesta. — Cenzurată. — Se comunică dela carterul presei: Intre prizonierii sârbi dela Mitrovitz sunt și 62 ofițeri. Puterea de acțiune a Sârbilor a fost înfrântă.

Gen. Tretyvansky comunică: În luptele dela Sabatz cari au durat 12 zile am respins cu mult eroism toate atacurile inamicului. Numai chiar evenimentele de pe câmpul de războiu rusesc ne-a silit să ne retragem.

Ofițeri sârbi în armata muntenegreană

Roma. — Cenzurată. — A. T. U. anunță: După cum svonește Agenția Telegrafică Italiană generalul sârb Iancovici și 2 vicecoloneli sârbi au sosit în Muntenegru pentru a lua conducerea cooperării sârbo-muntenegreană.

Puterile triplei antante nu vor încheia pacea separat.

Rotterdam. — Cenzurată. — În Londra a ajuns în publicitate un act diplomatic, iscălit de Edward Grey, ministru de externe al Angliei, ambasadorul francez Cambon și ambasadorul rus Beckendorff. În baza acestui act diplomatic Anglia, Franța și Rusia se obligă, că în cursul războiului nici una din ele nu vor încheia pacea

Cărți școlare

aprobate de ministerul de culte și Ven. Consistor din Arad, Oradea-mare și Caransebeș (edițiile cele mai nouă).

Anuar școlar. Pentru 80 elevi Coroane 4.—; pentru 120 elevi Coroane 5.—; pentru 160 elevi Cor. 6.—. Aviz școlar. — Iskolaí értésítő (legat). Prețul 30 fill De vânzare la „LIBRĂRIA CONCORDIA” Arad, Deák-Ferenc Nr. 20.

separat. Guvernele acestor state au convenit că, în cazul începerii eventualelor tratative de pace, nici una din aliate nu va formula condițiuni de pace fără de aderarea celorlalte aliate.

Anglia a cumpărat flota Portugaliei.

Rotterdam. — Cenzurată. — Un ziar de aici află, că Anglia a cumpărat întreaga flota de război a Portugaliei.

Ofițeri ruși în armata sârbă.

Budapesta. — Cenzurată. — (A. T. U.) Lui „Kölnische Zeitung” i se comunică din Sofia: 250 de ofițeri ruși au fost trimiși și împărțiți în armata sârbească.

Moștenirea lui Hartwig.

Ziarul bulgar „Utro” reproduce articolul lui Savenko, conducătorul partidului național rusesc, apărut în „Kiebljanin” și în care se cuprinde o declarație a decedatului Hartwig despre politica balcanică a Rusiei. Hartwig ar fi declarat că politica filobulgară a societății rusești nu e altceva decât un sentimentalism stricacios. O Bulgarie tare ar fi dușmanul neîmpăcat al Rusiei și ocazional ar încheia alianță cu Austro-Ungaria, câtă vreme interesele rusești și sârbești nu divergează și în consecință Serbia e aliatul natural al Rusiei, pentru că o Serbia tare ar fi dușmanul neîmpăcat al Austro-Ungariei. Cum drumul Rusiei la strămtorile de mare duce numai peste ruinele Austro-Ungariei, tot așa Austro-Ungaria stă în calea realizării ideii pansârbești. Savenko continuă: Moștenirea lăsată de Hartwig va trăi, pentru că corespunde exigențelor vitale ale Rusiei.

„Utro” comentează acest articol observând că Bulgaria ar trebui să se bucure de sinceritatea politicii actuale a Rusiei. Dacă Bulgaria nu voiește să recunoască aceasta va cădea jertfă politicii rusești.

Liniște în Galizia.

(Dela cartierul presei.) Lupte violente se pot aștepta numai după câteva zile. Sâmbătă au avut loc între avantposturi și detașamente de recunoaștere hărțuiri neînsemnate. Ploaia torențială a încetat Duminecă și cerul s'a înseninat.

Lupte violente la Lublin.

A. T. U. anunță. (Comunicat oficial.) Rușii au bombardat în 3 Septembrie întăriturile ridicăte într'un cerc larg în jurul Lembergului. Trupele s'au retras însă mai înainte pentru că orașul s'a nu fie eventual expus unei bombardări și pentru că și considerațiile de tactică argumentau pentru cedarea Lembergului fără luptă. Rușii au bombardat deci întăriturile neapărate. Armata lui Dankl se găsește din nou în luptă violentă. În celelalte puncte ale liniei noastre de bătaie stăpânește liniște după luptele mari din săptămâna trecută.

Războiul pe mare.

Agencia Wolff anunță că conducătorii partidelor burgheze din Reichstagul german, în ședința lor ținută sub președinția vicepreședintelui Dr. Paasche au luat hotărârea de a se retrage.

„Subscriși membri ai Reichstagului sunt hotărâți a-și pune în cumpănă toată influința ce o au asupra partidelor lor și în Reichstag în scopul ca orice dispoziție a biroului de marină Imperială, necesară în urma războiului să se aprobe atât din punct de vedere al dreptului bugetar cât al soțofilului de stat. Mai cu seamă sunt aplicați să se întrepună pentru următoarele puncte: 1. Inlocuirea imediată a vaselor pierdute; 2. Executarea imediată a hotărârilor luate în 1912; 3. Să se înceapă construirea vaselor plătite pentru anul 1915; 4. Reducerea durabilității vaselor dela 20 la 15 ani. Dr. Paasche, baronul Gamp, Erzberger, Gröber, Wiemer, contele Westarp, Schultz(Bromberg).

Hotărârea aceasta a fost adusă imediat la cunoștință secretarului de marină al imperiului.

Felurite.

— Ziarul „Times” anunță că orașul Boulogne a fost declarat oraș liber nefortificat. Prefectul orașului a avertizat populația să nu se refugieze când vor veni Germanii.

— Agenția Reuter anunță, că are informațiuni dela biroul de presă al amiralității, că pe Marea Nordică au fost prinse 15 corăbii engleze încărcate cu peste din partea unei unități navale germane, care consta din 3 crucișătoare și 4 torpiloare. Corăbiile împreună cu pescarii au fost duse în Wilhelmshafen.

INFORMAȚIUNI.

Lamprecht n'are cuvânt...

Arad, 8 Septembrie 1914.

Cetim în numărul revistei „Uj nemzedék” dela 6 Septembrie cor. următoarele:

„Nemții! Pe o clipă ni s'a umplut inima de durere și ni s'au strâns mâinile în pumni. Așadar încă tot n'am spulberat de pe capul nostru blăstamul, încă odată ne izolează ca un perete de ghiață antipatia turanică, și încă odată se stăruiește ca să iasă din Europa națiuni cari ating culmea civilizației! Domnul profesor Lamprecht făcând într'o foaie din Berlin o lungă și obositoare teorie despre lupta popoarelor, înțelege această luptă ca o continuare directă a apărării împotriva Maghiarilor, Hunilor și Turcilor, deci împotriva popoarelor barbare, și astfel fără nici o cauză rănindu-ne, cu conștiința muncii terminate bine savantul traversează odaia sa cu file mucegăite. Pe o clipă mâna noastră ni s'a strâns în pumn și cu desgust amar am consumat prostia savantului, și îndată ne-a venit în minte că sângele nostru și azi curge în mare, în apărarea domnului profesor Lamprecht, după cum de secole a curs sângele nostru al „Magyaren”-ilor, ca în liniștitul apus să se poată speria specia profesorilor Lamprecht, pe o clipă ne-a venit în minte că noi aici cu credință frățească și în extazul bucuriei frățești sărbătorim bucuria lor și ei... dar, numai o clipă a fost aceasta și domnul profesor Lamprecht, savantul de odaie bolborosind a căzut în vârtejul vieții. Berlinul tresaltă, gloria steagurilor maghiare încunună poarta Brandenburgului și fioroasa gardă face onoruri noului nume: Budapestter Platz. Inima Berlinului, mândria lui, locul cel mai frumos, cel mai impunător poartă pe veci acest nume, Porise Platz a devenit Budapestter Platz și la ovațiile pe cari ni le face frațele neamț răspund de pe câmpul de luptă tunurile maghiare cu salutul lor tunător. Au vorbit viața, împrejurările, dreptatea evidentă, pomul de aur al vieții a înmugurit și teoria incoloră cade cu aripile frânte în odaia profesorului. A vorbit viața, au vorbit faptele, și Nemții aceste le aud și nu dau atenție scrisului domnului profesor Lamprecht, și ca firul uscat de iarbă prins la marginea drumului de furtună e savantul, care pentru noi nu a fost primejdios, ci neevluinos. Servus frate neamț, noi nu auzim cuvântul teoriei, ci al faptelor și de pe steagurile maghiare soarele Turanului trimite raze călduroase spre Berlinul cult și sufletul nostru sărută cu iubire binecuvântată tricolorul roșu-alb-verde de pe vârful porții Brandenburgului. Noi, națiunile ne-am înțeles și am încheiat pentru vecie alianță prin o vitejească strângere de mână, și ceea ce au legat popoarele, nu vor deslega nici învățați maghiari nici nemți, chiar încă odată așa de mari Lamprecht, și teoriile lor până la ceruri ridică și capul lor cu ochelari”*)

Statistică. Consistorul arhiepiscopical al bisericilor române gr. or. în ședințele sale din săptămâna trecută a hotărât să facă statistica parohienilor plecați în război, și ale celor căzuți, răniți etc. Spre acest scop a dat o circulară cu instrucțiuni necesare, conducătorilor parohiilor, pe teritoriul întregii mitropolii.

Nu putem îndeajuns a dori, ca și mitropolia gr. cat. română să purceadă la fel. În chipul acesta am avea date statistice complete, de-o extraordinară valoare în timpurile de după război.

Acum 44 ani. Este de actualitate să dăm aci recapitularea evenimentelor principale dela începutul războiului germano-francez în 1870:

17 Iulie (n.): Franța declară război Germaniei.

2 August: Divizia Frossard atacă și ocupă, sub ochii împăratului Napoleon III, localitatea Saarbrüchen. Garnizoana prusiană de 750 oameni de aci resistă cât poate apoi se retrage în ordine. Victoria aceasta se anunță lumii. Împăratul Napoleon se reîntoarce la Metz.

6 August: Armata lui Mac Mahon e învinsă la Wörth de Germani, conduși de principele moștenitor al Prusiei. Mac Mahon se retrage. În

*) Adaugem, că știrea cumcă Berlinzii ar fi botezat „Pariser Plätzen”-ul cu numele de „Budapester Platz”, a fost o scornitură a ziarelor din Budapesta, pe care au și fost silite tot ele s'o desmintă. — N. R.

aceea zi Germanii înving la Spichereberg lângă Saarbrüchen și resping divizia Frossard.

Armata franceză se concentrează după aceea îndărăt, la Metz, Germanii o urmăresc. La Paris se vestește falș că au fost capturați 25.000 Germani, între ei și prințul de coroană.

11 August: Orașul Strassburg e asediat de Germani.

14 August: Armata germană e la Metz. Bazaine încearcă o erupție, dar e respins în lupta dela Courcelles.

16 August: A doua bătălie lângă Metz, la Mars la Tour-Vionville.

18 August: A treia bătălie mare și sângeroasă lângă Metz, la Gravelotte. Bazaine respins definitiv în Metz și cernat aci.

19 August: A III-a armată germană, comandată de principele de coroană, înaintează spre Paris.

30 August: Mac Mahon e învins la Beaulont.

31 August și 1 Septembrie: Luptele dela Sedan.

2 Septembrie: Sedan. Intreagă armata lui Mac Mahon capitulează. Împăratul Napoleon prizonier. — C. N.

Corpului XIV de armată și „Floarea Reginei”. Comandantul corpului XIV de armată general de infanterie arhiducele Iosif Ferdinand a permis ca trupele sale să poarte în tot timpul campaniei ca emblemă „Floarea Reginei”. Acest corp de armată, cu sediul în Innsbruck, se recrutează din ținuturile alpine.

Ultima oră.

RUSII ÎN LIOV.

Viena. — Agenția telegrafică din Petersburg înștiințează că trupele rusești sub comanda generalului Ruzky au intrat în Lioy. (Lemberg). Știrea nu pomenește de lupte nici de pradă de război. Dovadă că Lioyul fusese evacuat total în cea mai deplină ordine.

RĂZBOIUL RUSO-TURC.

Ziarele maghiare scriu cu litere grase: Mobilizarea generală e pe sfârșite. În Turcia mobilizarea generală e pe sfârșite. (Au trecut și prin Arad rezerviști chemați sub drapel, din străinătate. Red. Rom.) 800.000 de ostași stau gata de luptă. Acuma Turcia, învățând din trecut, s'a provăzută din belșug, cu toate cele necesare. Probabil Turcia va avea să lupte și în contra Greciei, nu numai în contra Rusiei. În acest război va fi sprijinită însă de Români și de Bulgari.

LUPTA DELA MITROVIȚA.

Budapesta. — Incursiunea Sârbilor la Mitrovița a fost, pentru ei, catastrofală. Intreaga divizie dela Timoc (după cum se știe, Timocul e regiune sârbească locuită de Români! Red. Rom.) — cca 20.000 ostași — a fost nimicită. Înafară de cei 5000de prizonieri, ceilalți au căzut de focul puștelor și a mitralierelor, sau înecați în valurile Savei. Trupele austro-ungare au fost comandate de Liborius Frank, inspector de armată.

POSTA ADMINISTRATIEI.

I. Mardan, Săliște. Incă 3 cor. aveți de plătit pe 1914.

Văd. Elena Popovici, Boldor. Am primit 14 cor. în abonament până la 30 Noemvrie a. c.

Popovici Mondoc, Șeșeș. Am primit 5 cor. în abonament până la 31 Octomvrie a. c.

Moise Barbulescu, Arăneag. Incă 9,40 cor. aveți de plătit pe 1914.

Dimitrie Petcu, Bencecul român. Am primit 4,80 cor. în abonament până la 30 Sept. a. c.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

ANUNȚ.

Pentru MEDIC ROMÂN cu practică bogată se caută CENTRU ROMÂNESC cu fix și venite anuale de 10 mil cor. Ofert a se trimite la administrație sub „Medic de Viena”.

Ni 2288—3